

Inhoudsindicaties:

De KO 1978 is van toepassing. Reikwijdte van de rechterlijke taak van een meerdere vergadering. Het samenwonen van homoseksuele broeders en zusters in een relatie van liefde en trouw. Het stellen van vragen en het zoeken naar de reikwijdte van schriftwoorden kan op zichzelf niet beoordeeld worden als miskenning van de Schrift en is niet ongeoorloofd, zolang het uitgangspunt maar blijft de in de belijdenis van de kerk beleden betrouwbaarheid van Gods Woord als gezaghebbend ook voor de werkelijkheid van vandaag. Het besluit van de kerkenraad betreft niet een concrete zaak maar het algemeen beleid. De kerkenraad dient terughoudend te zijn met het uitstippelen van een beleid waarin bij voorbaat geen censuur (meer) wordt geoefend. In een situatie waarin de kerkenraad zelf onzeker is over de beoordeling van homoseksuele relaties van liefde en trouw in het licht van de Schrift, formuleert hij ten onrechte beleid waardoor hij zich beperkt in de pastorale afweging in individuele gevallen

Uitspraak van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederlanden van Meppel, bijeen te Elspeet

inzake:

het appel (hoger beroep) van X. te Y. tegen de uitspraak van de particuliere synode Holland-Zuid met betrekking tot het door de kerk van Y. in de notitie "Homoseksualiteit" van november 2013 voorgestane beleid bij homoseksuele relaties van liefde en trouw.

I. Materiaal

1. de herziene notitie van de kerkenraad van Y. 'Homoseksualiteit. Hoe gaan wij om met de homoseksuele naaste in de gemeente van Jezus Christus?' (verder te noemen: de notitie), oorspronkelijk van november 2010;
2. kanttekeningen van X. bij de integrale tekst van de onder I.1 genoemde notitie (7 maart 2011);
3. samenvatting van deze kanttekeningen;
4. het antwoord van de kerkenraad van Y. op de kanttekeningen (18 oktober 2012);
5. het appelschrift van X. tegen de notitie op de classis (december 2013);
6. het classicaal deputatenrapport van de classis Rotterdam;
7. het verslag hoorzitting van deputaten d.d. 3 juni 2013;
8. de notulen van de classis Rotterdam d.d. 27 februari 2014 met de uitspraak inzake appelschrift;
9. het appelschrift van X. aan de particuliere synode tegen de uitspraak van de classis Rotterdam d.d. 27 februari 2014 (21 juni 2014);
10. het appelschrift van de kerkenraad van Y. tegen de uitspraak van de classis Rotterdam d.d. 27 februari 2014 (6 december 2014);
11. het rapport van de deputaten appelzaken van de particuliere synode Holland-Zuid inzake het appel van X. en inzake het appel van de kerkenraad van Y;
12. de uitspraak van de particuliere synode inzake beide appels (25 maart 2015);
13. het appelschrift van X. tegen de uitspraken van de particuliere synode Holland-Zuid d.d. 25 maart 2015 (30 juni 2015);

14. de brief van 23 december 2016 waarin de Gereformeerde Kerk van Y. en Z. hun samenvoeging per 1 januari 2017 tot de Gereformeerde Kerk A. aankondigen en mededelen dat deze kerk als rechtsopvolger als wederpartij zal optreden in de procedure van hoger beroep.

II. Procesverloop

1. Voorjaar 2010 schrijft de kerkenraad van Y. een notitie over: 'Hoe gaan we om met de homoseksuele naaste in de gemeente?' (uitgebracht november 2010). In de notitie worden diverse bijbelteksten besproken: Genesis 19; Leviticus 18:22 en 20:13; Rechteren 19; 1 Korintiërs 6:9-11 en 1 Timoteüs 1:10 en Romeinen 1. Ook gaat de nota in op de hedendaagse kennis van en ervaringen met homoseksualiteit en beraadt men zich op de plek van de homoseksuele broeders en zusters in de gemeente.
De eindconclusie is (pag. 18):
'dat we de Bijbel vooralsnog niet anders kunnen lezen dan dat de kerk al eeuwen doet: namelijk dat homoseksuele relaties niet in overstemming zijn met Gods oorspronkelijke bedoelingen met de schepping. Tegelijk lopen we als kerkenraad aan tegen de praktijk van relaties van liefde en trouw tussen twee homoseksuelen. (...) Deze relaties staan ver af van de beschreven praktijk in de Bijbel. Dit gegeven, *in combinatie* met de huidige discussie binnen de GKv over homoseksualiteit, heeft ons als kerkenraad zeer voorzichtig gemaakt in het oordelen over de homoseksuele praktijk. Zolang we als GKv geen eensluidende visie hebben geformuleerd over homoseksualiteit, of dat nu een nieuwe visie is of een bekrachtiging van de oude klassieke visie, is voor ons het enkele feit dat een homo samenwoont geen reden om die persoon af te houden van het Avondmaal en zo de weg van tucht op te gaan. We vinden het risico dat iemand de band met Jezus Christus (en zijn genade) verliest, daarvoor te zwaar wegen. Afgezien nog van het feit dat we onzeker zijn over de beoordeling van de relaties van liefde en trouw in het licht van de Bijbel'.
2. Op 7 maart 2011 dient X. een bezwaarschrift in bij de kerkenraad, getiteld 'Kanttekeningen' waarop de kerkenraad afwijzend reageert in een brief d.d. 18 oktober 2012.
3. Op 29 april 2013 gaat X. in appel bij de classis Rotterdam.
4. Op 3 juli 2013 vindt een hoorzitting plaats. De classis vraagt de partijen zich te confronteren met de besluiten van de Generale Synode van Zwolle 2008 (Acta artikel 53) en de Generale Synode van Harderwijk 2011 (Handelingen artikel 3).

Omdat vanaf dit moment deze generaal synodale-besluiten een rol blijven spelen in de procedures volgt hier een overzicht van waar het in genoemde besluiten om ging.

Generale Synode van Zwolle-Zuid 2008

De generale synode kreeg te maken met een bezwaar tegen het beleid van een kerkenraad, die (in een brochure) het samenwonen van homofiele broeders en zusters die beloven zich van seksuele omgang te onthouden, wel wilde afraden maar niet wilde afwijzen. Er werd gevraagd om een algemene regel dat een kerkenraad in het geval van het samen een huishouden vormen van homofiele broeders en zusters, ook al beloven zij zich van seksuele omgang te onthouden, de tucht naar art. 76 K.O. moet bedienen'.

*De generale synode heeft deze casus eerst in comité besproken en na afloop publiek een verklaring uit te laten gaan. Later besloot de generale synode de hele uitspraak (samenvatting van het geschil, besluit en gronden) geanonimiseerd te publiceren. In de **verklaring** staat dat voor de generale synode 'duidelijk (...) uitgangspunt is dat seksueel verkeer tussen mensen van hetzelfde geslacht in het licht van Gods liefdedewet onaanvaardbaar is'. In het **besluit** staat 'dat het samenwonen van homofiele broeders of zusters, die een affectieve relatie met elkaar hebben onder de belofte van uitsluiting van seksuele omgang, dient te worden afgewezen (...)'.*

Maar de generale synode spreekt ook uit, 'dat of en op welk moment dit afwijzen gepaard moet gaan met kerkelijk tucht beoordeeld dient te worden door de kerkenraad'. Dit behoort tot 'de pastorale ruimte' van een kerkenraad.

Generale Synode van Harderwijk 2011

De generale synode kreeg te maken met een bezwaar tegen het beleid van een kerkenraad, die (in een brochure) weliswaar als uitgangspunt formuleerde dat het leven in een homoseksuele relatie zondig is, maar tegelijk aangaf dat de gemeente een veilige plaats behoort te zijn ook voor samenlevende homofiele broeders en zusters. Dat hield volgens de kerkenraad in dat er situaties kunnen zijn waarin de kerkenraad niet de vrijmoedigheid heeft tot afhouding van het avondmaal over te gaan. Tegelijk deed zich een concrete situatie voor waarin een homofiele broeder, ondanks zijn relatie met een andere broeder toegelaten werd tot het doen van openbare geloofsbelijdenis. De generale synode behandelt deze zaak in comité en sprak uit 'dat de kerkenraad van N.N. in beleid en pastoraat als uitgangspunt hoort te nemen dat een homofiele broeder of zuster niet al kan worden toegelaten tot het doen van openbare geloofsbelijdenis en de viering van het heilig avondmaal, wanneer die broeder of zuster (nog) niet kan instemmen met de beoordeling van de kerkenraad van het leven in een homoseksuele relatie als zonde en wanneer er nog geen bereidheid blijkt zich van die zonde te bekeren'.

In de grond wordt aangegeven dat de kerkenraad terecht tijd neemt voor onderwijs, maar dat daarbij niet past 'het laten doen van beloften, die nog niet nagekomen willen worden'. Verwezen wordt naar de derde en vierde belijdenisvraag (de begeerte met de zonde te breken en zich aan het onderwijs van de kerkenraad te onderwerpen), naar antw. 114 HC (leven naar alle geboden van de Here) en naar het avondmaalsformulier (over het rein bewaren van het lichaam).

Van belang is op te merken dat het in beide uitspraken ging om appelzaken en dus om uitspraken in concrete situaties. De generale synode van Harderwijk (Acta artikel 150) sprak daarover uit: 'de motivering van een appeluitspraak kan trekken hebben van een algemene uitspraak, maar daarmee wordt het nog geen algemene, andere partijen bindende, kerkelijke uitspraak'.

Zowel de notitie van de kerkenraad als het appelschrift worden aangepast (december 2013). In aangepaste vorm maken beide stukken onderdeel uit van het dossier. De kerkenraad geeft in de aanbiedingsbrief aan de gemeente aan van mening te zijn binnen de besluiten van het kerkverband te zijn gebleven.

5. X. houdt op 5 punten bezwaar tegen de notitie:
 - a. kernpunt is daarbij het gegeven dat volgens hem de kerkenraad teveel onderscheid maakt tussen homoseksualiteit in perverse vorm en in de vorm van een relatie van liefde en trouw. De kerkenraad wekt de indruk dat het bijbelse verbod op homoseksualiteit vooral betrekking heeft op homoseksualiteit in *perverse* (in de zin van *losbandige*) vorm. De kerkenraad doet daarmee tekort aan met name Romeinen 1. Op grond van dit hoofdstuk is homoseksualiteit (gevoelens en geslachtsverkeer) *als zodanig* een perversie (omkering) van de met de schepping gegeven orde;
 - b. in het verlengde daarvan heeft X. er bezwaar tegen dat de kerkenraad spreekt over broeders en zusters die in een homoseksuele relatie leven en die toch ook de vruchten van de Geest laten zien. De kerkenraad verbindt zo zaken die niet kunnen samengaan (ontucht en vruchten van de Geest; 1 Korintiërs 6: 15-18). Je kunt niet dingen doen die de bijbel afkeurt en tegelijk volhouden dat je Jezus volgt. Immers, wie 'Mij liefheeft, houdt zich aan mijn geboden' (Johannes 14:15; 21, 23-24; 15:10; 1 Johannes 1:5-10 en 5:3);
 - c. het derde bezwaar richt zich erop dat de kerkenraad zeer terughoudend met de tucht wil zijn over hen die een homoseksuele relatie hebben. Maar: wie volhardt in enige zonde is tuchtwaardig. Daarvan afzien schaadt de gemeente (1 Korintiërs 5: 6b-8) en is niet tot behoud van de zondaar;
 - d. wanneer de kerkenraad een beleid voorstaat waarbij het enkele feit van een homoseksuele relatie niet tot tucht leidt en zich daarbij o.a. beroept op de 'pastorale ruimte' uit de uitspraken van Zwolle-Zuid 2008 (Acta artikel 52), relativeert de kerkenraad het radicale spreken van Christus in Matteüs 5:29 en 18:7-9, waarnaar diezelfde generale synode ook verwees;
 - e. wanneer de kerkenraad als beleid heeft dat homoseksuele broeders en zusters met een relatie lid kunnen zijn van de gemeente en avondmaal kunnen vieren handelt de kerkenraad in strijd

met de uitspraken van Harderwijk 2011 (Acta artikel 3), die homoseksuele samenleving en toelating tot het avondmaal afwees.

X. vraagt de classis opnieuw:

- a. uit te spreken dat de kerkenraad van Y. in zijn notitie een beleid voorstaat dat niet in overeenstemming kan worden geacht met Schrift en belijdenis;
 - b. de kerkenraad te verzoeken de notitie te herzien.
6. Op 27 februari 2014 behandelt de classis het in aangepaste vorm gehandhaafde bezwaarschrift. De bezwaren worden deels toegewezen. De classis vindt de notitie ambivalent. Enerzijds wordt gesteld dat de bijbel ondubbelzinnig de homoseksuele praktijk afwijst, anderzijds is de kerkenraad onzeker of de bijbel een homoseksuele relatie in liefde en trouw afwijst. De classis vindt wel dat de kerkenraad pastorale ruimte heeft om in de praktijk homoseksuelen die samenwonen niet alleen-van-wege-dat-feit onder de tucht te zetten maar oordeelt verder dat zowel de kerkenraad als X. de pastorale ruimte voor het gesprek met homoseksuele broeders en zusters inperken: de kerkenraad door te weinig expliciete ruimte voor het oefenen van tucht open te houden en daarmee niet te handelen in de lijn van de Generale Synode van Harderwijk; X. door bij voorbaat het afzien van tucht uit te sluiten. Zo houdt hij geen rekening met de 'gebrokenheid door de zonde' en 'de hardigheid des harten'. De classis verwijst daarbij naar de pastorale ruimte die de Generale Synode van Zwolle-Zuid geeft. De classis verzoekt in zijn uitspraak de kerkenraad van Y.:
- a. eenduidiger aan te geven dat homoseksuele relaties in het licht van de Schrift moeten worden afgewezen;
 - b. wat betreft het toepassen van tuchtmaatregelen expliciete ruimte te houden voor de mogelijkheid die in te zetten.
7. Zowel X. (d.d. 21 juni 2014) als de kerkenraad van Y. (d.d. 6 december 2014) gaan tegen de classisuitspraak in beroep bij de particuliere synode Holland-Zuid. X. gaat in appel met name over het feit dat hij maar gedeeltelijk gelijk krijgt van de classis. In feite gaat het dan over het oordeel van de classis dat ook X. de pastorale ruimte van een kerkenraad inperkt, door de mogelijkheid van niet-tuchtoefening uit te sluiten. Hij verwijst daarvoor opnieuw naar het radicale spreken van Christus in Matteüs 5:29 en 18:7-9. Termen als rekening houden met 'de gebrokenheid door de zonde' en met 'de hardigheid des harten' acht hij niet van toepassing. De kerkenraad gaat in appel omdat hij meent aan de oproep van de classis geen gehoor te kunnen geven. De kerkenraad is van mening:
- a. al eenduidig te hebben aangegeven 'dat homoseksuele handeling en relaties in de Bijbel in elk der situaties waarin die in de Bijbel aan de orde komen, steeds in een negatief kader staan'. De moeite zit echter in de toepassing van die Bijbelse visie op de huidige praktijk. 'Relaties van liefde en trouw, gecombineerd met het kiezen voor Jezus Christus door twee homo's, die kom je in de Bijbel zo niet tegen';
 - b. niet in te zien op welk punt de kerkenraad verschilt met de classis in de toepassing van de tucht. Ook de classis erkent dat er pastorale ruimte is. En ook de kerkenraad erkent dat tucht ter sprake kan komen; dán namelijk 'als het stel niet bereid is zich te verantwoorden over hun homoseksuele relatie in het licht van de Schrift'.
8. Op 25 maart 2015 wijst de particuliere synode de bezwaren van X. integraal af. De uitspraak wordt X. op 19 juni 2015 toegestuurd. In het rapport dat de uitspraak onderbouwt voegt de particuliere synode beide bezwaarschriften samen. Bij de beoordeling van de bezwaren van X. constateert de particuliere synode dat de classis niet is ingegaan op Romeinen 1. Terwijl die tekst (en het verschil in uitleg ervan) wel een sleutelrol vervult in het bezwaar van X. tegen de kerkenraad. De particuliere synode overweegt: 'gezien het betoog van Paulus in de brief aan de Romeinen en wat hij daarmee de gemeente duidelijk maakt, heeft de kerkenraad de ruimte om te bevragen of Paulus in deze tekst alle vormen van homoseksualiteit op het oog heeft, of slechts die vorm van homoseksualiteit die het resultaat is van het verlaten van God zoals de gemeente van Rome die in haar omgeving kon waarnemen en waarover ze gemakkelijk met een veroordeling in kon stemmen. Dit laat uiteraard onverlet de

andere teksten over dit onderwerp’.

En later in de grond van de uitspraak zegt de particuliere synode: ‘Er is echter ruimte voor de vraag of de Bijbel iets zegt over homoseksuele relaties van liefde en trouw. Er is daarom reden terughoudend te zijn in tuchtmaatregelen wanneer over het antwoord op deze vraag (nog) geen duidelijkheid bestaat’.

Ter zake het punt van de pastorale ruimte stelt de particuliere synode (daarmee ook impliciet ingaand op het schriftbewijs dat X. aanvoert uit Matteüs 5 en 18): ‘De radicaliteit van de Schrift laat geen ruimte voor marchanderen ten aanzien van de zonde, maar wel ruimte om binnen de pastorale context, met wijsheid in waarheid en liefde om te gaan met de zondaar, en daarin ook de overweging te betrekken welk effect tuchttoefening heeft op het toegroeien naar het leven zoals God bedoelt’.

In de uitspraak van de particuliere synode wordt (naast het afwijzen van alle verzoeken van X.) ook uitgesproken:

- a. dat het beleid van de kerkenraad van Y. niet in strijd is met de Schrift;
- b. dat de uitspraken, gedaan op generaal-synodaal niveau ruimte laten voor het beleid van de kerkenraad.

Als grond wordt gegeven: ‘De Synode van Zwolle-Zuid 2008 laat het oordeel of en zo ja wanneer tucht moet worden toegepast in een concrete situatie bij de kerkenraad, ondanks het feit dat de synode het gedrag onversneden afwijst. In de opvatting van de synode is deze combinatie, die ook in de notitie voorkomt, kennelijk mogelijk’.

9. Op 21 juni 2015 gaat X. in appel bij de generale synode. Na een korte weergave van het appel bij de classis en het appel bij de particuliere synode, gaat X. in:

- a. op de behandeling van de particuliere synode van Romeinen 1: hij handhaaft dat Romeinen 1 homoseksualiteit in alle vormen veroordeelt. Het gaat om een scheppingsnorm. Zie het woordgebruik ‘mannelijk’ en ‘vrouwelijk’ uit Genesis 1: 27, dat terugkomt in Leviticus 18: 22 en 20 én in Romeinen 1 en in 1 Korintiërs 6 en in 1 Timoteüs 1;
- b. op de pastorale ruimte: hij maakt bezwaar tegen de uitdrukking van de particuliere synode dat er pastorale ruimte is ter zake van de toepassing van de norm. Volgens X. is er maar één norm en één toepassing: ‘Onze éénvoudige God spreekt ons in Zijn éénvoudige Woord toe met Zijn éénvoudige gebod’.

X. vraagt de generale synode uit te spreken (verkort weergegeven):

1. dat de notitie (november 2013) van de kerkenraad te Y. m.n. de diepgaande betekenis van Romeinen 1 miskent door voorlopig niet te willen erkennen, dat de Schrift homoseksuele relaties van liefde en trouw onversneden afwijst;
2. dat de kerkenraad ten onrechte voorstaat (zeer) terughoudend te (zullen) zijn met de bediening van de tucht aan broeders en zusters, die in een homoseksuele relatie van liefde en trouw volharden;
3. dat de kerkenraad ten onrechte van ‘de pastorale ruimte’ gebruik meent te kunnen maken om bij homoseksuele relaties van tuchttoefening af te zien, zoals de Generale Synode van Zwolle-Zuid 2008 (Acta, artikel 52) aangaf;
4. dat de kerkenraad ten onrechte telkens zaken impliciet laat samengaan die volgens het getuigenis van de Schrift niet kunnen samengaan;
5. dat de kerkenraad inzake het lidmaatschap van homoseksuelen met een relatie een beleid voorstaat dat in strijd is met het ja-woord op vragen in het formulier voor het doen van openbare geloofsbelijdenis, en in strijd met antwoord 114 HC en formulier I voor de viering van het heilig avondmaal.

III. Hoorzitting

Op 20 januari 2016 hebben deputaten een hoorzitting gehouden. Tijdens deze zitting heeft X. zijn appelschrift toegelicht en op diverse punten verduidelijkt. De kerkenraad van Y. heeft laten weten niet te zullen verschijnen bij de hoorzitting. Het verslag van deze hoorzitting is in concept aan X. toegestuurd en is (na verwerking van zijn opmerkingen) vastgesteld. Het verslag is bijgevoegd (*niet gepubliceerd*).

IV. Samenvatting van het geschil

Het oorspronkelijke geschil bestaat uit bezwaren van X. tegen de notitie van de kerkenraad 'Homoseksualiteit. Hoe gaan wij om met de homoseksuele naaste in de gemeente van Jezus Christus?'. De bezwaren van X. daartegen gaan in de kern om twee punten:

1. X. verschilt met de kerkenraad in de uitleg van de schriftgegevens die over homoseksualiteit gaan, met name over Romeinen 1. X. ziet in deze gegevens en met name in Romeinen 1 een afwijzing van homoseksualiteit *in alle vormen*. Homoseksualiteit is als zodanig een zondige omkering van Gods orde. De kerkenraad concludeert ook dat volgens de schriftgegevens homoseksuele relaties niet in overeenstemming zijn met Gods oorspronkelijke scheppingsbedoeling. Maar vraagt zich af 'of de bijbel uitputtend is in de beschreven situaties van homoseksualiteit'. 'Is het negatieve oordeel van de Schrift van toepassing op de homoseksuele relatie op zich, in alle tijden op alle plaatsen en in alle omstandigheden (*zo geformuleerd in het bezwaarschrift van de kerkenraad op de particuliere synode*)';
2. omdat de kerkenraad onzeker is over dat laatste heeft hij uitgesproken dat homoseksuele broeders/zusters, die samenleven in een relatie van liefde en trouw niet daarom alleen afgehouden zullen worden van het avondmaal. X. laakt dit voornemen van de kerkenraad. Het gaat in situaties van samenwoning van twee homoseksuele broeders of zusters om volharding in zonde en daarover hoort (vrijwel altijd) tucht geoefend te worden.

V. Toepasselijke regeling

Het primaire besluit van de kerkenraad waarmee op het bezwaarschrift van X. is beslist dateert van 18 oktober 2012. De uitspraak van de classis op het (tweede) appel van 27 februari 2014. De uitspraak van de particuliere synode, waartegen het appel op de generale synode zich richt, is van 25 maart 2015. Het appel op de generale synode is ontvangen op 30 juni 2015. De gehele procedure tot en met de laatste indiening heeft plaatsgevonden voor de inwerkingtreding van de herziene kerkorde per 1 juli 2015. Dat betekent dat deze zaak – voor zover concreet aan de orde - behandeld dient te worden naar de regels van en op grond van de kerkorde 1978.

VI. Reikwijdte van de rechterlijke taak

1. Meerdere kerkelijke vergaderingen oefenen de bijzondere taak van de kerkelijke rechtspraak uit in onderscheiding van hun reguliere besluitvorming (artikel F74.1 van de kerkorde 2014). Dat was voor de inwerkingtreding van de herziene kerkorde niet anders (artikelen 30 en 31 van de kerkorde 1978). *Nieuwe zaken* – onderdeel van de reguliere taak - komen op de agenda van de generale synode in de weg van een goede kerkelijke voorbereiding door een mindere vergadering (artikel E67.4). *Een kerkelijk geschil* volgt de kerkelijke rechtsgang en wordt in de weg van beroep en vervolgens hoger beroep bij de generale synode aanhangig gemaakt.
2. De appelzaak die voorligt handelt over het onderwerp van de homoseksualiteit. Daarbij is aan de orde de wijze waarop schriftgegevens moeten worden uitgelegd en hoe in de (pastorale) praktijk toepassing gegeven moet worden aan de Schrift, specifiek over de vraag hoe wij om moeten gaan met homoseksuele broeders en zusters die samenleven in een relatie van liefde en trouw. Binnen de kerken wordt over deze vragen niet gelijk gedacht. Een zaak over deze kwestie kan de verwachting wekken dat de generale synode hierover nu een algemene kerkelijke uitspraak zal doen. In de media heeft de onderhavige zaak ook in dat kader de aandacht gehad (*In het Nederlands Dagblad van 3 september 2016: 'Homovraagstuk op vrijgemaakte synode' en van 8 oktober 2016 in een artikel 'Homostellen vaker welkom aan het avondmaal'*).
3. Het is dan ook van belang om in dit verband helder de reikwijdte voor ogen te houden van (enerzijds) een *besluit* van de generale synode in het kader van *de reguliere taak* én van (anderzijds) een *uitspraak* van de generale synode gedaan in een concreet geschil tussen twee partijen in het kader van *de kerkelijke rechtspraak*. Zo'n laatste uitspraak van de generale synode is bindend voor partijen (artikel F77.3 KO) en bevat geen algemeen kerkelijk besluit dat de kerken bindt. Een dergelijk bindend besluit kan slechts tot stand komen via de lijn van de reguliere besluitvormende taak. Nu kan de uitspraak in haar onderbouwing wel meer algemene regels

bevatten waaraan vervolgens de feiten van het geschil worden getoetst. Met een dergelijke regel wordt echter geen algemene regel voor de kerken gegeven, al kan van een dergelijke regel wel een precedentwerking uitgaan waar in een nieuw geschil partijen zich op kunnen beroepen.

4. Generale synodes hebben zich in het verleden ook in bovenstaande zin uitgelaten. Zo heeft de Generale Synode van Harderwijk 2011-2012 ten aanzien van de bezwaren van een aantal kerken, gericht tegen de uitspraak van de Generale Synode van Zwolle-Zuid 2008 in een appel rond een vraagstuk van homoseksualiteit, uitgesproken: 'de motivering van een appeluitspraak kan trekken hebben van een algemene uitspraak, maar daarmee wordt het nog geen algemene, andere partijen bindende, kerkelijke uitspraak' (Acta artikel 15). De Generale Synode van Ede 2014 wees een verzoek van de Gereformeerde Kerk te Hardenberg-Centrum 'om meer algemene richtlijnen ten aanzien van de toepassing van de tucht naar artikel 79 KO bij homoseksueel verkeer' af met als grond: 'het onderwerp "toepassing tucht bij homoseksueel verkeer" is een nieuwe zaak, die alleen in de weg van voorbereiding door classis en particuliere synode op de tafel van een generale synode gelegd kan worden' (Acta artikel 11). De generale synode verwijst hierbij weer naar een uitspraak van de Generale Synode van Harderwijk naar aanleiding van het verzoek uit de Nederlands Gereformeerde Kerken, waarbij die generale synode overweegt dat vanuit de kerken geen verzoek is gedaan (Acta artikel 81). Van eerdere generale synodes zijn soortgelijke besluiten en gronden te vinden. Het betreft hier een bestendig algemeen kerkrechtelijk uitgangspunt.
5. Verwijzingen in deze uitspraak, gedaan in het geschil tussen X. en de kerkenraad van Y., naar eerdere uitspraken van generale synodes en waarin een algemeen kerkelijke regel gelezen zou kunnen worden, hebben dan ook de strekking als in bovenstaande zin omschreven.

VII. Beoordeling

1. Met betrekking tot het al of niet recht doen aan de schriftgegevens door de kerkenraad (het eerste verzoek van appelland):
Het is duidelijk uit de notitie van de kerkenraad dat hij recht wil doen aan de schriftgegevens en dat ook doet met de conclusie dat 'we in de Bijbel vooralsnog niet anders kunnen lezen dan dat de kerk al eeuwen doet: namelijk dat homoseksuele relaties niet in overeenstemming zijn met Gods oorspronkelijke bedoelingen met de Schepping'. Weliswaar stelt de kerkenraad ook de vraag of *het negatieve oordeel over homoseksuele relaties wel zonder meer van algemene toepassing verklaard kan worden* en wijkt de kerkenraad daarin af van de richting die met name de Generale Synode van Zwolle-Zuid 2008 in artikel 52 wees met de uitspraak, dat 'duidelijk uitgangspunt voor de synode is dat seksueel verkeer tussen mensen van hetzelfde geslacht in het licht van Gods liefdedewet onaanvaardbaar is', een uitgangspunt dat de synode toentertijd wel degelijk van algemene toepassing achtte - maar het stellen van vragen en het zoeken naar de reikwijdte van schriftwoorden kan op zich niet beoordeeld worden als miskenning van de Schrift en is niet ongeoorloofd (zoals de particuliere synode van Holland-Zuid terecht heeft aangegeven in grond 3 bij besluit 1: 'Er is echter ruimte voor de vraag of de Bijbel iets zegt over homoseksuele relaties van liefde en trouw'), zolang het uitgangspunt maar blijft de in de belijdenis van de kerk beleden betrouwbaarheid van Gods Woord als gezaghebbend ook voor de werkelijkheid van vandaag.
2. Met betrekking tot het door de kerkenraad vastgestelde beleid inzake samenwonende homoseksuele broeders en zusters (het tweede, derde en vijfde verzoek van appelland):
 - a. het is ongetwijfeld waar dat de beslissing over al of niet ontzegging van het avondmaal en al of niet toelating tot de gemeenschap van de kerk tot de bevoegdheid van de kerkenraad hoort en het is ook waar dat een kerkenraad de ruimte heeft om in een *concrete* situatie, waarin van 'leven in zonde' sprake is, en over dat oordeel op zich *geen onzekerheid* is bij die kerkenraad, in pastorale wijsheid, billijkheid en fijngevoeligheid te bepalen of de toepassing van de christelijke censuur aangewezen is als middel om de zondaar te behouden. Zo is door de Generale Synode van Zwolle-Zuid 2008 in artikel 53 uitgesproken dat '*of en op welk moment deze afwijzing (nl. van samenwoning van een homoseksueel paar) gepaard moet gaan met de kerkelijke tucht zoals beschreven in art. 76 KO beoordeeld dient te worden door de betreffende*

kerkenraad zelf omdat dat behoort tot de pastorale ruimte die een kerkenraad heeft in concrete situaties;

- b. het gaat in het besluit van de kerkenraad van Y. evenwel niet om een *concrete* zaak, maar om *algemeen beleid*. En het gaat ook niet om situaties waarin de bijbelse uitgangspunten vaststaan, maar juist om situaties waarin de kerkenraad *in onzekerheid* verkeert of deze situaties al dan niet gedoogd of misschien zelfs wel goedgekeurd moeten worden. Een onzekerheid die samenhangt met de in beoordeling onder 1 genoemde vragen over de reikwijdte van bepaalde bijbelgedeelten. Daarop kan de pastorale ruimte van de Generale Synode van Zwolle-Zuid 2008 niet zomaar van toepassing worden geacht. Ten onrechte gaan zowel de kerkenraad van Y., als ook later de classis Rotterdam en de particuliere synode Holland-Zuid daar zonder meer van uit – vgl. besluit 4 van de particuliere synode: ‘... dat de uitspraken gedaan op generaal-synodaal niveau ruimte laten voor het pastorale beleid dat de kerkenraad te Y. voorstaat’.

Het is begrijpelijk dat de kerkenraad in zijn onzekerheid terughoudend is met censuur; tegelijk zou de kerkenraad ook terughoudend moeten zijn met het uitstippelen van een beleid, waarin bij voorbaat géén censuur (meer) wordt geoefend, als stond hetgeen nog bewezen moet worden al vast; een beleid waarop men mogelijk terug moet komen, als blijkt dat de tot op heden in generaal synodale besluiten gevolgde lijn wel degelijk de aangewezen schriftuurlijke lijn is. Ondertussen is het voor de hand liggend dat een kerkenraad in een dergelijke situatie en in een zo belangrijke zaak, niet alleen naar de eigen gemeente toe zijn pastorale verlegenheid meer expliciet onder woorden brengt (zoals de particuliere synode verzoekt in besluit 5) maar ook de kerkelijke weg bewandelt en de wijsheid en hulp van het kerkverband mobiliseert om tot klaarheid te komen in wat Gods Woord van ons vraagt.

3. Met betrekking tot het radicale spreken van de Schrift over de ernst van de zonde en de roeping van iedere gelovige te jagen naar de volkomenheid (het vierde verzoek van appellant): Dit spreken van de Schrift laat onverlet de plicht om *in het oordeel* over elkaar (voor zover daartoe geroepen) genuanceerd te spreken en oog te hebben voor zowel het goede als het niet goede. In deze houding gaat de Schrift ons evenzogoed voor (vgl. bv. het oordeel over sommige koningen van Israël (2 Koningen 3:2; 2 Kronieken 12:12; 2 Kronieken 19:2,3) en het oordeel in sommige brieven aan de zeven gemeenten in Klein Azië (Openbaringen 2:2-5; 2:13,14).

VIII. Uitspraak

De generale synode spreekt uit:

1. dat aan het eerste verzoek van appellant - om uit te spreken dat de kerkenraad van Y., thans de kerkenraad van A., de diepgaande betekenis van de gegevens van de Schrift inzake homoseksualiteit in het algemeen en van Romeinen 1 miskent – niet wordt voldaan;
2. inzake het tweede, derde en vijfde verzoek van appellant, dat de kerkenraad van Y., thans de kerkenraad van A., in een situatie waarin de kerkenraad zelf onzeker is over de beoordeling van homoseksuele relaties van liefde en trouw in het licht van de Schrift, ten onrechte beleid formuleert waardoor hij zich beperkt in de pastorale afweging in individuele gevallen;
3. aan het vierde verzoek van appellant niet te voldoen.